

**TÜRKİYE MADENCİLİK BİLİMSEL
YE TEKNİK 5.KONGRESİ**
14-18/2/1977.dsi salonu/ankara

BAYER PROSESİ İLE
ALÜMİNA ÜRETİMİNDE
BOKSİT KOMPONENTLERİNİN
ETKİLERİ

TMMOB
MADEN MÜHENDİSLERİ ODASI

BAYER PROSESİ İLE ALÜMİNA ÜRETİMİNDE BOKSİT KOMPONENTLERİNİN ETKİLERİ

Aykut VURAL*

Özet :

Bilindiği gibi Türkiye'de alumina üretimine Seydişehir Etibank Alüminyum Tesisleri Alumina Fabrikasında 30 Mart 1973 tarihinde başlanmıştır. Alüminyum Endüstrisinde oldukça komplike bir yer tutan Alümina Üretimi Seydişehir'de Bayer prosesi ** ile gerçekleştirilmektedir.

Türkiye için yeni olan Alümina üretiminin hammadde-si boksitin bünyesindeki componentler, boksiti işleyecek olan tesislerin teknolojisinden başlayarak, aparatların dizaynı, teknolojik parametreler, fabrika verimi, üretim ekonomisi ve üretilen alümina kalitesine kadar herşeyi etkilemektedir.

Bu tebliğde boksitin iki ana componentinin oram olarak tarif edilen silis modülünün *** Alümina Üretimine olan etkileri bir model hazırlanarak etüd edilmiştir. Yazıda ayrıca mineralojik kompozisyonun önemi ve diğer componentlerin etkileri teorik ve pratik donelerden faydalanılarak incelenmiştir.

(*) Maden Y. Müh. Etibank Alüminyum Tesisleri, Seydişehir

(**) Bayer prosesi hakkında kısa bilgi raporun sonunda verilmiştir.

(***) silis Modülü = $\frac{Al_2O_3}{3} ; \frac{O/n}{n}$

Summary :

In Turkey the alumina production which is the most complicated part in the aluminium industry was started, by use of Bayer process**, at the Etibank Integrated Alumnium Complex in Seydişehir, in March 1973.

The components of bauxite which is the raw material for alumina production determine not only method of production, design of the plant, technological parameters but also the rate of recovery, economy and the quality of produced alumina.

This paper gives an account of a model study related to the effects of silica ratio*** and theoretical and practical studies of the influence of mineralogical composition and of the components of bauxite on alumina production.

Boksitleri» Ana Romponentieri

Boksitlerden Alumina üretiminde bünyedeki Al_2O_3 tenoru ve Al_2O_3 mineralojik modifikasyonları (Gibsit, böhmit, diaspor) üretim teknolojisi ve ekonomisi açısından büyük önem taşır.

Bir trihidrat modifikasyonu olan «Gibsit» tipi boksitlerin işlenmesi ile monohidrat modifikasyonu olan böhmit veya diaspor tipi boksitlerin kostik ile çözünürleşmesi arasında büyük farklılıklar mevcuttur.

Gibsit 105 °C'da reaksiyona girebildiği halde diğerleri için daha yüksek temperatur (200 - 240 °C) gereklidir. Yüksek temperaturde silisin tamamı sodyumalüminyum - hidrosilikat birleşimleri oluşturduğu halde, gibsitik boksitlerin işlendiği temperaturde silisin sadece bir kısmı (aktif silis-kaolin) reaksiyona girdiğinden Na_2O ve Al_2O_3 kayıplarında önemli azalmalar oluşmaktadır.

Boksitlerde alüminyum mineralleri yukarıdaki modifikasyonların dışında korund, kil mineralleri ve ayrıca demir-

C **) A brief description of Bayer Process is given the end of this paper.

$$(***) \text{ Silica Ratio} = \frac{Al_2O_3 \%}{SiO_2 \%}$$

oksit ve demirhidroksit içinde «alumoهماتیت», «alumogeo-
tit», «alumomanyetit» formlarında da bulunmaktadır. Demir
mineralleri bünyesinde izomorfik yapıda bulunan $\hat{A}l_2O_3$ 'ün
kostik ile çözünürleşmesi olanaksızdır. (2)

Bayer prosesi ile alümina üretiminde teorik çözünürleş-
me verimi genellikle 2 mol silisin 1 mol Al_2O_3 bağliacağı var-
sayımı ile;

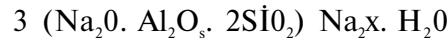
Teorik Verim = $\frac{Al_2O_3 - 0.85 SiO_2}{Al_2O_3}$ olarak ifade edil-
mektedir.

Seydişehir Alüminyum Tesislerinde teorik verim ile otoklav
verimi arasında, uzun çalışmalardan elde edilen donelerden
istifade edilerek, sürekli olarak farklılık bulunduğu saptanmıştır.

Bu farklılık aşağıdaki nedenlerle açıklanabilir,

- Teorik verim hesabında öngörülen Al_2O_3 , SiO_2 bağlan-
tısının değışik olması.
- Mortaş boksitlerinde alumogeoTit'in mevcudiyeti (1)
- Sekonder (Pseudohydrothermal) diaspor oluşumu ve
«titan -diaspor» perdelemesi

Boksitlerin silis komponentlerinin otoklav reaksiyonları
sonunda sodyum alüminyum hidrosilikat olarak katı faz oluş-
turduğu bilinmektedir. X ray'lerle yapılan incelemeler sonucu
sodalit ve kankrinit fazlarının oluştuğı saptanmış ve sodali-
tin aşağıdaki formül ile ifade edilebileceğı belirtilmiştir. (5)

Burada X , CO_3 —, SO_4 —, $2Cl$ —, veya $2AlO_2$ — olabilmek-
tedir. AlO_2 — anyonları proste oluşan sodyumalüminyum
hidrosilikata (temperature bağlı olarak) maximum 1.1 Al_2O_3 .
 $2SiO_2$ olacak şekilde girebilmektedir. $180^\circ C$ 'a kadar oluşan
faz sadece sodalit, $260^\circ C$ 'tan sonra oluşan faz ise sadece
kankrinit olmaktadır. Bu nedenle 2 mol SiO_2 'ye bağlı Al_2O_3
mol sayısı 1.1 ile 1 arasında değışmektedir.

Na_2O bağlantısına gelince formülden hesaplanacağı
gibi 2 mol SiO_2 için 1.33 mol Na_2O şeklindedir. Fakat bu faz-

lar yıkama prosesinde Na⁺O muhtevası yönünden değişim gösterebilmektedir. Silise bağlı Na₂O miktarı Papp tarafından aşağıdaki şekilde formülize edilmiştir (5) :

$$\text{Na}^{\circ}\text{O} \text{ kaybı} = 0.52 \text{ SiO}_2 (\%) + 0.004 (\text{SiO}_2)^2 (\%)$$

Silise bağlı kimyasal kostik kaybı yanında boksitlerin TiO₂, P₂O₃, F, SO₂, V₂O₃, CO₂, G ve CxQ₃ komparierttleri de kostik kayıplarına sebebiyet vermektedir. Bu kayıpların miktarı çalışılan otoklav modülüne bağlı olarak değişmekte ve denge modülüne yaklaştıkça azalmaktadır.

Bu kostik kayıplarına ilâveten tesislerdeki kırmızı çamur yıkama sistemine ve elde edilen kırmızı çamurun morfolojisine bağlı olarak değişen «yapışkan kostik kayıpları» ve kırmızı çamur «Sıvı faz kostik kayıpları» da mevcuttur.

Tesislerimizdeki kırmızı çamur etüdlerinde 1 ton çamur için,

a) Toplam kimyasal kayıp	97.8 Kg. Na ⁺ O
b) Yapışkan kostik kayıpları	1 Kg. Na ₂ O
c) Sıvı faz kostik kayıpları	3.4 Kg. Na ⁺ O olarak

bulunmuştur.

Papp formülasyonu Seydişehir Âlümına Fabrikasındaki çalışmalarla uyumaktadır. Silise bağlı kostik kayıplarını Papp formülü, Al₂O₃ kayıplarını 1.0588 mol Al₂O₃/2 mol SiO₂ bağlantısı, titana bağlı kostik kayıplarını ise 4 mol TiO₂/1 mol Na₂O bağlantısı ile sembolize ederek, Mortaş tipi boksitler için değişen silis modüllerine göre Al₂O₃ ve Na₂O kayıp* larmı gösteren bir model hazırlanmıştır. Model hazırlanırken Al₂O₃, SiO₂ ve Fe₂O₃ tenörleri toplamı sabit (%84), Âl₂O₃ tenörü % 51 ile % 65 arasında değişen boksitlerin işleneceği varsayılmıştır. Modelde silis modülü değişimi 5, ... 12 aralığında tutulmuştur.

Aynı üretimi yapabilmek için silis modülüne bağlı olarak maliyeti etkileyen boksit katsayıları Tablo-1'de, kostik katsayıları ise Tablo-2'de verilmiştir. Her iki tablodan görülebileceği gibi boksit ve kostik katsayıları modül düştükçe çok önemli artışlar göstermektedir.

**Tablo 1 — Çeşitli Modül ve Al₂O₃ tenörlerinde boksit katsayısı (Kuru)
(Ton boksit/Ton Alümina)**

		Al ₂ O ₃ Tenörü %														
		51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65
5	2.49	2.44	2.39	2.35	2.31	2.27	2.23	2.19	2.15	2.12	2.08	2.05	2.01	1.98	1.95	
6	2.40	2.35	2.31	2.26	2.22	2.18	2.14	2.11	2.07	2.04	2.00	1.97	1.94	1.91	1.88	
7	2.33	2.29	2.25	2.21	2.17	2.13	2.09	2.05	2.02	1.98	1.95	1.92	1.89	1.86	1.83	
8	2.29	2.25	2.20	2.16	2.12	2.09	2.05	2.01	1.98	1.95	1.91	1.88	1.85	1.83	1.80	
9	2.26	2.21	2.17	2.13	2.09	2.06	2.02	1.98	1.95	1.92	1.89	1.86	1.83	1.80	1.77	
10	2.23	2.19	2.15	2.11	2.07	2.03	2.00	1.96	1.93	1.90	1.87	1.84	1.81	1.78	1.75	
11	2.21	2.17	2.13	2.09	2.05	2.01	1.98	1.94	1.91	1.88	1.85	1.82	1.79	1.76	1.73	
13	2.19	2.15	2.11	2.07	2.03	2.00	1.96	1.93	1.90	1.86	1.83	1.80	1.78	1.75	1.72	

iropii «Mis imoa

Şekil - 1'de boksit katsayıları eğrileri, Şekil - 2'de ise eş kostik katsayıları eğrileri verilmiştir. Şekil -1 ve 2'den görülebileceği gibi boksit katsayılarında hem Al_2O_3 tenörü ve hem modül, kostik katsayılarında ise modül daha önemli olmaktadır.

Katsayıların parasal ifadesi Tablo-3'de verilmiştir. Ekonomik analiz % 58 Al_2O_3 tenörlü boksitte, modülün değişmesi ile aynı üretimi yapabilmek için gerekli extra kostik, boksit kırma ve öğütme masrafları gözönüne alınarak yapılmıştır. Tablo hazırlanırken ton NaOH fiatı 2000 TL. ton boksit fiatı 150 TL. ve ton boksit için yapılan diğer masraflar (Kırma, öğütme) 35 TL. olarak alınmıştır. Mukayeseyi kolaylaştırmak gayesi ile 8 modüllü boksit ile diğerlerinin farkları hesaplanmıştır.

Tablo-3'den istifade edilerek aynı üretimi yapabilmek için çeşitli modüller arasındaki farklılık hesaplanabilir. Örneğin 200.000 ton alümina üretimi için 58 Al_2O_3 tenörlü 6 modüllü boksite, 8 modüllü boksite göre yaklaşık 22 milyon TL. extra masraf olacaktır.

Çeşitli Al_2O_3 tenörlerinde ve silis modüllerindeki boksitlerden alümina üretiminde marjinal maliyetler aşağıdaki eşitlik vasıtasıyla, Tablo -1 ve 2'deki boksit ve kostik katsayılarını kullanarak hesaplanabilir.

$$AM = AK_1 \times P_1 + AK_2 \times P_2 \times 1.29$$

Burada;

AM = Marjinal maliyet (TL./Ton Al_2O_3)

AK_1 = Boksit katsayıları arasındaki farklılık (Ton Boksit/Ton Al_2O_3)

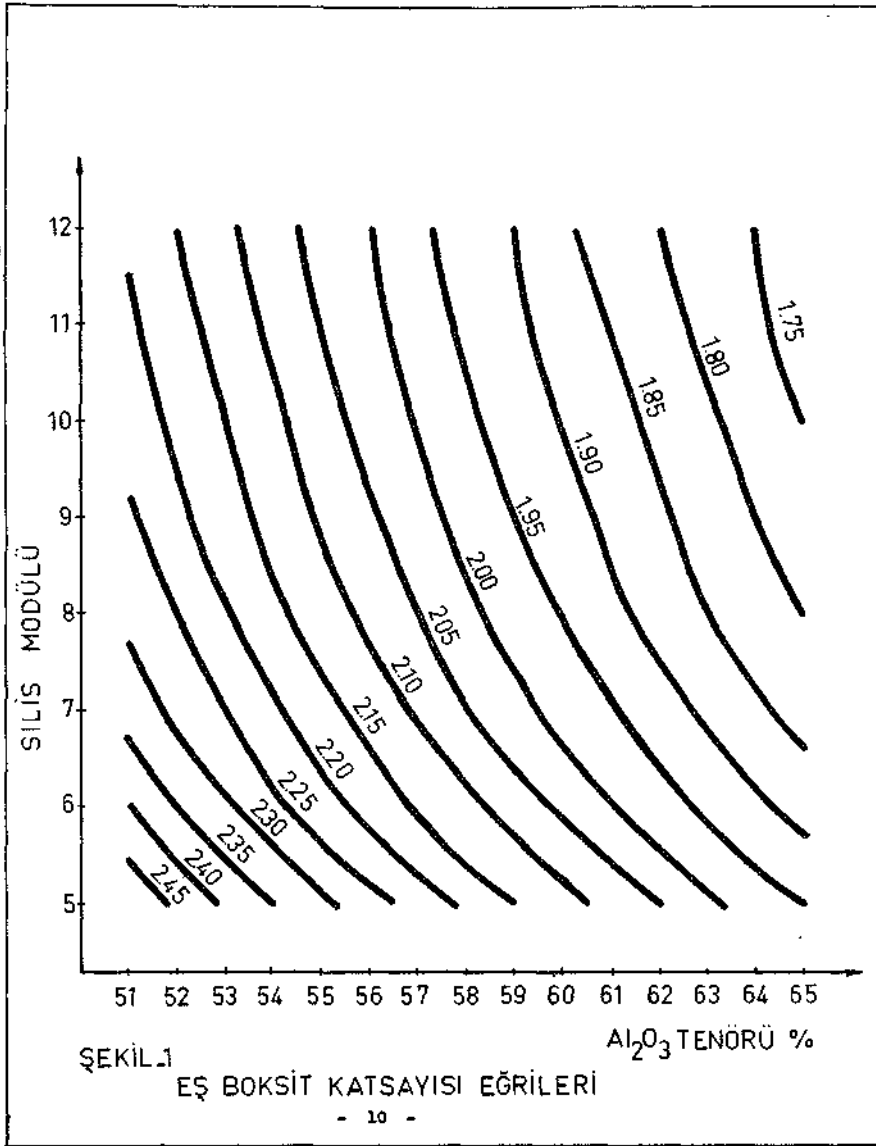
P_1 = Boksit fiatı + kırma, öğütme masrafları (TL./Ton Boksit)

AK_2 = Kostik katsayıları arasındaki farklılık (Kg. Na_2O /Ton Al_2O_3)

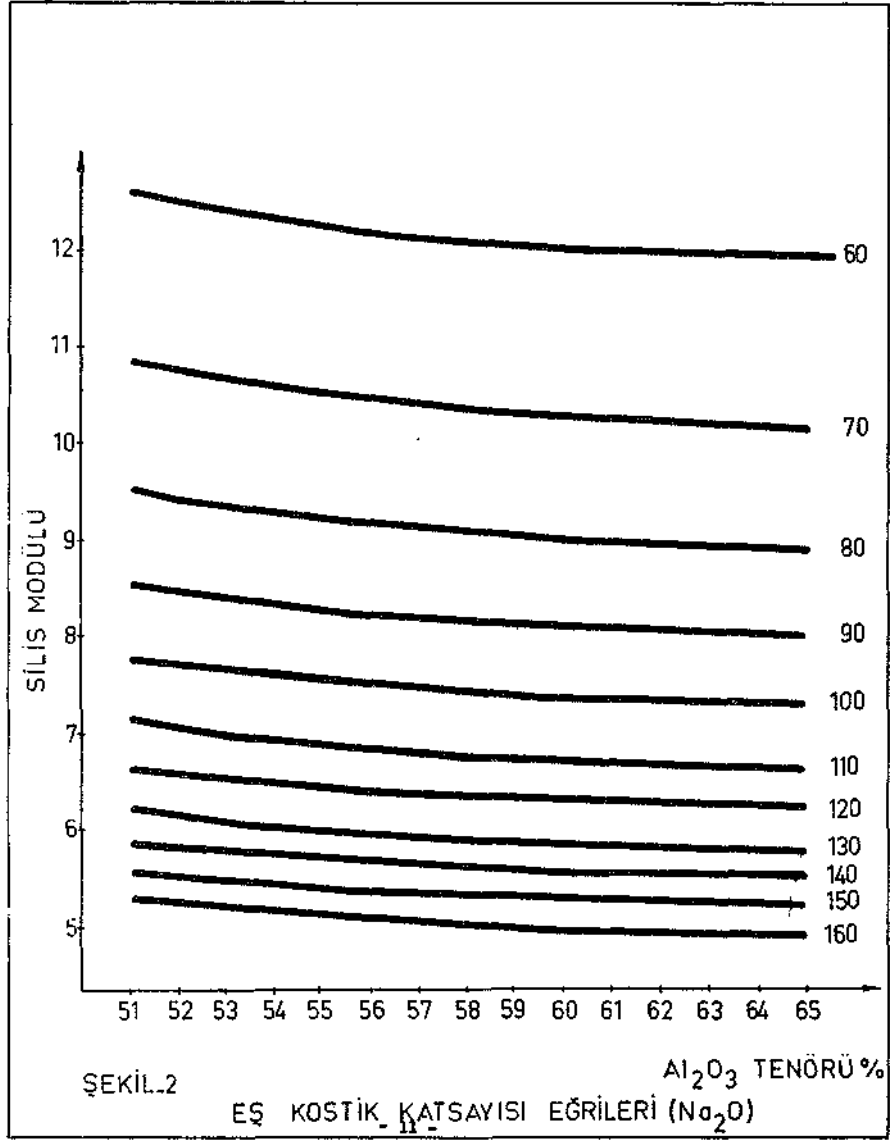
P_2 = Kostik fiatı (TL./Kg. NaOH)

1.29 = Na₂O'dan NaOH'a geçiş faktörü

Yukarıdaki eşitlikten boksit silis modülünün alümina üretimine olan etkisini boksit ve NaOH fiatı arttıkça daha da önem kazandığı görülmektedir.

**Tablo 3 — % 58 Al₂O₃ tenörülü boksitler için çeşitli modüllerle katsayıların parasal ifadesi
(Ton NaOH = 2000 TL, Ton Boksit 150 + 35 = 185 TL.)**

Silis Modülü	5	6	7	8	9	10	11	12
B O K S İ T TL/TON Al ₂ O ₃	33.30	18.50	7.40	—	5.55	9.25	12.95	14.80
K O S T İ K TL/TON Al ₂ O ₃	177.63	92.44	37.95	—	27.99	49.48	66.51	80.34
T O P L A M TL/TON Al ₂ O ₃	210.93	110.94	45.35	—	33.54	58.73	79.46	95.14
		+		0				—

**Tablo 4 — 200.000 Ton Alümina Üretiminde Elde Edilen Çamur Miktarları
(% 58 Al₂O₃ Tenörülü Boksit'ten)**

Silis Modülü	5	6	7	8	9	10	11	12
Çamur Miktarı T/Yıl	233232	209071	192971	181446	172816	166099	160722	156340

Silis modülü değişiminin diğer önemli etkileri aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

— Silis modülü düşükçe aynı üretimi yapabilmek için daha fazla boksiti işlemek gerekmektedir. Kurulmuş tesislerde öğütme kapasitesi sınırlı olduğundan belli bir silis modülünün altına düşmek mümkün olmayacaktır. Kurulacak tesislerde ise daha büyük veya daha çok sayıda teğhizat gerektiğinden teğhizata ödenecek bedel yükselecek, dolayısıyla ton alumina da amortisman girdisi artacaktır.

— Düşük silis modülle çalışıldığında daha viskos (S/K'sı düşük) bir pülp elde edileceğinden hidrosiklonlar, pistonlu pompalar, diğer aparatlar ve geçişler etkilenecektir.

— Alümina Fabrikalarında düşük silis modüllü boksitler kullanıldığında çamur miktarı önemli ölçülerde artacağından (Tablo 4) çöktürme ve yıkama devreleri zorlanacak, kurulmuş tesislerde belli bir silis modülünün altına düşmek bu nedenle de mümkün olmayacak ve düşük silis modüllü boksitlerin işlenmesi zorunlu olduğu hallerde ise aynı teğhizatlarla üretilen alümina miktarı azalacağından alümina maliyetinde önemli bir yer tutan sabit girdilerin miktarı artacaktır.

— Ayrıca alümina üretiminde önemli bir konu olan «desilise reaksiyonları» da olumsuz yönde etkilenecektir.

Yukarıdaki açıklamalardan görülebileceği gibi düşük silis modüllü boksitle çalışmada alümina üretim ekonomisi ve teknolojik çalışma şartları menfi şekilde etkilenmektedir. Nitekim düşük silis modüllü boksitlerin işlenmesi için teknolojide değişik metodlar uygulanır (Bayer - Spekaniye seri veya paralel metodları) (11,14).

DemŞr Mineralen

Boksitlerde demir mineralleri genellikle hematit, geotit siderit, limonit, manyetit, pirit gibi çok değişik formlarda olabilir. Seydişehir Alümina Fabrikasında kullanılan Mortaş Bok-

sitlerinde ise demir genellikle hematit (Hematogel) ve geotit (Alumogeotit) formlarındadır (1).

Boksitlerin bünyesindeki demir yüzdesi arttıkça çamur miktarı artarak kostik kayıplarını yükseltmekte ve kırmızı çamur çöktürme ve yıkama devrelerini olumsuz şekilde etkilemektedir.

Demir tenörü yanında, boksitin bünyesindeki demirin mineralojik formasyonu kırmızı çamurun yüzeysel özelliklerini etkileyerek, pülpün flokülasyonunda önemli rol oynamaktadır. Genellikle iki değerli demir mineralleri kırmızı çamurun çökmesini kötü yönde etkilemektedirler, bu da alümina'da demir yüzdesinin artmasına dolayısıyla alüminyum metalinde demir miktarının yükselerek kalitesinin bozulmasına neden olmaktadır.

Titan Mineralleri

Boksitteki titan mineralleri rutil mineralleri ve anatas formlarındadır. Mortaş boksitlerinde rutil bulunmaktadır. Titan otoklavlarda sodyum metatitanat oluşturup (NaHTiO_3) kostik kayıplarına neden olduğu gibi bazı hallerde diasporun çözünürleşmesini etkilemekte dolayısıyla verimin düşmesine sebep olmaktadır. Titanın verime olan bu etkisi kireç ilavesiyle engellenmektedir (15). Mortaş boksitlerinde titanın verim üzerine etki etmediği anlaşılmıştır. Ancak, NaHTiO_3 formasyonu ısıtıcılarda ısı tranfer katsayılarını önemli derecede etkilemekte ayrıca çap küçülmelerine neden olmakta dolayısıyla rej enere buharın değerlendirilmesinde sınırlayıcı rol oynamaktadır.

Diğer Komponentler

CaCO_3 ve diğer karbonat mineralleri Bayer prosesinde soda oluşturması nedeniyle önemlidir. Na_2CO_3 boru hatlarında tıkanmalara yol açtığı ve evaporasyon bölümünde ısı geçirgenlik katsayılarını düşürücü rol oynadığı için belli bir seviyenin üzerinde kireç ile kostifikasyona tabi tutulur. Mortaş

boksitlerinde karbonat mineralleri yüksek seviyede olmadığından, şu anda soda birikimi söz konusu değildir.

Boksitlerin bünyesinde genellikle az miktarda fosfor, flor ve vanadyum bileşikleri bulunur. Boksitlerin çözünürleşmesi sırasında bu elementler kısmen alüminat çömltisine geçerek proses üzerinde olumsuz etkiler yaparlar; Alüminat çözeltilerinde vanadyum ve fosfor tuzlarının bulunması çözelti stabilitesini düşürücü bir rol oynar ve üretilen hidratın tane ebadı incelir (7). Fazla miktarlarda fosfor da hidrat tane ebadını düşürücü rol oynar. Alümina'da vanadyum, üretilecek elektrik iletkenliğini de düşürücü bir komponenttir. Çözeltideki vanadyum alümina kalitesini bozucu ve çözelti stabilizesini etkileyici bir seviyeye yükseldiğinde sistemden alınmalıdır. Seydişehir'de V_2O_5 kritik seviyeye yaklaştığında uygulanmak üzere çözültiden V_2O_5 ekstraksiyonu konusunda çalışmalar sürdürülmektedir.

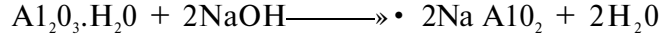
Organik maddeler evaporasyon bölümünde buharlaştırma prosesini olumsuz yönde etkilemekte ve aparatların kirlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Ayrıca köpük teşekkülüne neden olduğundan fabrikanın çeşitli bölümlerinde faydalı hacimlerde azalmalar söz konusu olmaktadır. Organik madde seviyesi belli bir limiti aşınca (Alüminat çözültisinde 0.8 gr/lt) kalsine edilmektedir. Mortaş boksitlerinde organik madde herhangi bir sorun teşkil etmemektedir. (Alüminat çözültisi 1975 yılı ortalaması 0.21 gr/lt dir).

Bayer Prosesi

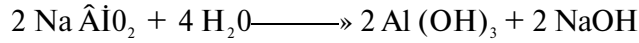
Endüstride boksitlerden alümina üretmek için kullanılan Bayer prosesinde çözümlerleşme şartları cevhere göre değişmekte ise de proses iki önemli esasa dayanmaktadır.

Bunlardan birincisi boksitteki Al_2O_3 'ün belirli şartlar altında NaOH ile sodyumalüminat olarak çözünürleşmesi, diğeri ise elde edilen sodyumalüminattan, Al_2O_3 'ün hidrat halinde çöktürülmesidir. Sadeleştirilmiş bir Bayer prosesi akım şekli 3'de gösterilmiştir.

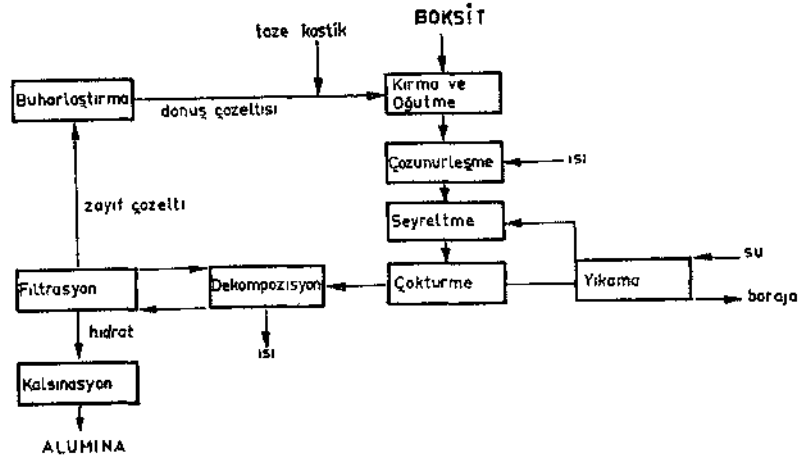
Şekil 3'den de görüldüğü gibi boksit kırılıp, öğütülüp dönüş çözeltilisi ile karıştırılarak çözünürleşme için ısıtılmaktadır. Oluşan reaksiyon aşağıdaki şekilde yazılabilir.

elde edilen pülp dana sonra seyreltilip çöktürücülerde artıklardan (Kırmızı çamur) ayrılır. Çamurdan arınmış sodyumalüminat çözeltilisi soğutulurak dekompozörlere gönderilir. Burada saf alüminyum hidroksit (Hidrat) çöktürülür;

Hidrat, çözeltiliden çöktürme ve filtrasyon metodları ile ayrılır. Hidratın bir kısmı çöktürme verimini artırmak üzere tekrar dekompozörlere, diğer kısmı ise alümina üretimi için 1200° - 1300°C de kalsinasyon fırınlarına verilir. Zayıf çözeltili ise buharlaştırmaya tabi tutularak gerekli konsantrasyona çıkarılır. Bu çözeltilinin kayıpları karşılamak üzere taze kostik ilave edilip, öptmeye sevk edilmesiyle Bayer Sirkülasyonu tamamlanmış olur.

ŞEKİL 3

SADELEŞTİRİLMİŞ BIP BA'ER PROSESİ AKIM ŞEMASI

K a y n a k l a r ı

- 1 — VAMÍ : 1968. Leningrad. Report on the scientific - research work «Working out of the equipment technological flowsheet of production from Turkish bauxites of the Doğankuzu and Mortaş deposits».
- 2 — S. I. BENESLAVSKI : 1969. Budapest. Some Reasons for the Incomplete Recovery of Aluminium Oxide Obtained in the Alumina Plants of the Soviet Union.
- 3 — V. G. LOGOMERAC: 1969. Budapest. The Distribution of Rare-Earth and Minor Elements in Some Bauxite and Red Mud Produced.
- 4 — G. SIGMOND, L. MAHIG : 1969. Budapest. Establishment of Alumina Plants.
- 5 — K. SOLYMAR : 1969. Budapest. Recent Results in the Chemistry and Modelling of the Bayer Process.
- 6 — E. DELYANINIS : 1969. Budapest. Alkaline Treatment of Diasporic Bauxites.
- 7 — A. I. DEM'YANENIKO, O. S. BALAK, V. N. BALAK : Removing Phosphorous, Vanadium and Fluorine Compounds from Aluminate Solutions.
- 8 — I. P. KRAUS, V. A. DEREVYANKÎN, S. I. KUZNETSOV : Effect of Crystallization Temperature on the Composition and Some Properties of Sodium Hydroaluminosilicates.
- 9 — A. I. LAYNER : 1961. MOSCOW. Proizvodstva Glinozyema.
- 10 — E. FOLEY, K. TITTLE : 1971. Removal of Iron Oxides from Bauxitic Ores.
- 11 — S. S. BHORAY, V. S. SAMPATH, P. P. BHATNAGAR : NML Technical journal. May 1969. Study on Desilication of Siliceous Bauxite from Kashmir.
- 12 — Seydişehir Alumina Fabrikası Etüd Grubu Rapor No : 5, 6 . 1975, Kostik Rejenerasyonu.
- 13 — A. N. ADAMSON : The Chemical Engineer, June, 1970. Alumina Production : Principles and Practice.
- 14 — L. BARTOSIK, K. STRNAD, M. DANANAY, V. BARTOSIK : 1972. Ziar nad Hronom Chechoslovakia, Tecnical and Economic Problems in the processing of Low Grade Bauxites for the Production of Aluminium Oxide.
- 15 — VON VERA HAZAI, BORSUCZKY, KAROLY SOLYMAR : Budapest. The Role of Titanium, Content of Bauxite in Alumina Production by the Bayer Process.